

OPINIE

HENRIËTTE MAASSEN VAN DER BRINK,
hoogleraar empirische arbeidseconomie, over de rol van de vakbonden

'Vakbonden koesteren verworven rechten. Ze zijn de behartigers van de belangen van de vijftigplussers.'

Het Financieel Dagblad

RATAN TATA,
Indiaas zakenman, over Jaguar na een eventuele overname

'Wij creëren geen trauma's in een bedrijf dat we overnemen. Wij hakken niet in de kosten en halen het niet uit elkaar.'

The Times

IAN BURUMA,
hoogleraar mensenrechten, over vrije meningsuiting

'Het verbieden van meningen heeft als effect dat de verkondigers ervan worden verheven tot dissidenten.'

Vrij Nederland

VRIJDAG 21 DECEMBER 2007

GLOBALISERING Kleine landen worden homogener en dus minder kwetsbaar voor burgeroorlogen en dictators

DE TOEKOMST IS AAN DE KLEINE LANDEN

Na de anonimiteit van de Sovjet-Unie heeft Estland sinds zijn onafhankelijkheid een eigen identiteit gekregen. Dat is heel nuttig gebleken bij het aantrekken van toeristen.

FOTO: HOLLANDE HOOGTE

■ Dat landen uit elkaar vallen in kleinere staten hoeft niet altijd nefast te zijn. Integendeel, er zijn verschillende redenen te bedenken waarom kleine landen net voordeel halen uit hun lilliputterstatus. De klassieke nadelen armoede en onveiligheid zijn grotere wegeval, en dus blijven alleen de voordelen over. Kleine landen zijn nu doorgaans welvarend en concurrentieel, en gedijen vreedzaam. Het tijdperk van de kleine staten is aangebroken.

Gideon Rachman

Europa lijkt geneigd zichzelf op te splitsen in steeds kleinere stukken. Waarschijnlijk verklaart Kosovo zich komende maand onafhankelijk en wordt het zo het zevende nieuwe land dat verrijst uit de ruïnes van Joegoslavië. Uit de Sovjet-Unie zijn 15 nieuwe staten geboren. In West-Europa is sprake van een uiteenvallen van België, terwijl in Schotland een partij pro onafhankelijkheid de macht heeft gegrepen.

Landen die zich opsplitsen, worden doorgaans een beetje behandeld als een getrouwd koppel dat uit elkaar gaat. Het is een droevige gebeurtenis. En het is waar dat een eenzijdige Kosovo-afhankelijkheidsverklaring een nieuwe crisis kan veroorzaken in de Balkan.

Maar indien de vorming naar nieuwe landen vreedzaam verloopt, is er doorgaans reden tot feestvieren. We bevinden ons in het tijdperk van de kleine staten.

KLEIN DOMINEERT

Raadpleeg eender welke rangschikking van nationale welvaart en de kleine landen domineren die. De landenranking van het Internationaal Monetair Fonds naar bruto binnenlands product (bbp) per hoofd toont dat vier van de rijkste vijf landen ter wereld minder dan 5 miljoen inwoners tellen. De VS, op de vierde plaats, zijn de uitzondering. De Global Peace Index van de Economist

Intelligence Unit rangschikt landen via criteria als aantal moorden en aantal gevangenen, en ook die is aangename lectuur voor kleine landen. De meeste vreedzame plaats op aarde is klaarblijkelijk Noorwegen (beetje koud wel), en acht van de meest vreedvolle tien landen hebben minder dan 10 miljoen inwoners.

Ook de concurrentierangschikking van het World Economic Forum suggereert dat vijf van de meest 'concurrentieel' zeven landen minder dan 10 miljoen inwoners hebben, en de Human Development Index, die landen rangschikt naar levensverwachting en opleiding, duldt alleen Japan als groot land bij de eerste tien.

Bekijk het eens van de andere kant van de telescoop, en je zult zien waarom het loont zo klein te zijn. Van de meest bevolkte vijf landen zijn alleen de Verenigde Staten rijk. Brazilië, China, India en Indonesië groeien snel, maar het zijn nog altijd ontwikkelingslanden. Ze besturen is een enorme uitdaging.

Ik herinner me een bezoek van enkele jaren geleden aan Palaniappan Chidambaram, de toenmalige Indiase minister van Handel die nu minister van Financiën is. Chidambaram leek wat gedeprimeerd, dus vroeg ik hem wat er scheelde. Hij zuchtte en vertelde dat hij

de Finse minister van Handel op bezoek had gehad. Omdat dat bezoek op zich geen reden leek voor melancholie, drong ik aan. 'Weet je hoeveel mensen er in Finland wonen?' vroeg hij me. 'Vijf miljoen. In India zijn de blinden alleen al met vijf miljoen.'

Natuurlijk zijn de Indiërs niet altijd terneergeslagen door de omvang van hun land. Soms scheppen ze erover op dat India op koers zit om China in te halen als het land met de meeste inwoners.

Maar eer halen louter uit de grootte van je land wordt meer en meer een anachronisme. Traditioneel is groot zijn voor een land altijd goed geweest om twee redenen: voorspoed en veiligheid. Een groot land staat gelijk met een grote markt en dus meer handel en rijkdom. Een groter land had ook meer macht en maakte minder kans het slachtoffer te worden van een invasie. In de moderne wereld lijken deze twee voordelen echter te verdwijnen.

MARKTTOEGANG

De globalisering heeft in de hele wereld markten geopend. China en India worden voornamelijk rijker omdat ze toegang hebben tot de markten van de ontwikkelde wereld, niet door de omvang van hun binnenlandse markt. Kleine landen kunnen zich zelfs nog sneller naar het succes handelen. Denk maar aan Singapore of Zwitserland.

Klein is ook niet langer synoniem van onveilig. In Europa hebben heel wat kleine vissen hun veiligheid verbeterd door toe te treden tot de NAVO. Soms wordt dat geheld als 'free-riding'. België en Luxemburg kunnen het zich veroorloven klein, veilig en zelfvoldaan te zijn omdat ze schuilen onder de veiligheidsparapl van de grote, genereuze Uncle Sam. Maar lid worden van een collectieve veiligheidsorganisatie is geen absolute noodzaak voor een klein land. Ierland en Zwitserland zijn niet bij de NAVO, en geen van beide loopt acuut gevaar op een invasie.

Het is een feit dat grote landen nu veel minder instinctief expansionistisch zijn dan in het tijdperk van de grote rijken.

Tegenwoordig kan het binnenvallen en bezetten van een klein land flink pijn doen, zoals de Verenigde Staten hebben ondervonden in Irak en Afghanistan.

IDENTITEIT

Aangezien de traditionele nadelen van kleine landen aan het verdwijnen zijn, blijven dus alleen de voordelen over.

Bovenal neigen kleine landen naar meer homogeniteit. Dat maakt ze minder kwetsbaar voor burgerwisten of dictatoriale regimes. Het sociale vertrouwen is er ook hoger. Dat is misschien een van de redenen waarom Scandinavische staten bereid zijn zoveel te investeren in gezondheid en onderwijs en zo hoog scoren op indices van menselijke ontwikkeling.

De regeringen in kleine landen hebben het ook makkelijker om een beleid uit te tekenen en uit te voeren. Kleine, homogene landen zouden ook minder in de verlokking moeten komen geld te verkristen aan stemmenlokkende projecten, bedoeld om ontevreden minderheden mild te stemmen.

Jezelf onafhankelijk verklaren is ook een fantastische marketingtruc. Wie bekommerde zich om de Baltische staten toen ze nog deel uitmaakten van de Sovjet-Unie? Nu heeft een land als Estland een onderscheiden internationale identiteit. En dat is heel nuttig om toeristen en investeringen aan te trekken.

Om al deze redenen is het weinig verwonderlijk dat het aantal nieuwe staten zich uitbreidt. In 1945 telden de Verenigde Naties 45 lidstaten. Tegen 1968, na de dekolonisering, waren het er 126. Nu zijn 192 naties vertegenwoordigd bij de VN. Laten we het glas heffen op het tijdperk van het kleine land als we de 200 halen.

© Financial Times

■ Gideon Rachman is commentaarschrijver bij Financial Times

Reageren?
opinie@tijd.be

COLUMN

Jan Denys

ARBEIDSMARKTDESKUNDIGE BIJ RANDSTAD

Kansengroepen op de arbeidsmarkt

Dat arbeidsgehandicapten het niet goed doen op de arbeidsmarkt is niet nieuw. Enkele weken geleden werd duidelijk dat hun positie er de jongste jaren nog relatief op verslechterd is. Hun aandeel in de werkloosheid is toegenomen. Over de oorzaken van die relatief slechte prestatie werd in de beschouwingen niet uitgeweid. Een deel van de verklaring ligt in de plaats die ze innemen in de rangorde van de kansengroepen op de arbeidsmarkt. Arbeidsgehandicapten staan helemaal onderaan in deze rangschikking en dat heeft zo zijn gevolgen.

Hoe ziet deze rangorde eruit? Op één staan de vrouwen. De positie van vrouwen op de arbeidsmarkt is spectaculair verbeterd. Twintig jaar geleden verliep de instroom op de arbeidsmarkt voor vrouwen nog veel moeizamer dan voor mannen. Zelfs in studierichtingen met zowel mannen als vrouwen bleken de mannen zich sneller in de arbeidsmarkt te integreren dan de vrouwen. Dat is allemaal geschiedenis. Vrouwen halen niet alleen betere schoolresultaten dan mannen, hun instroom op de arbeidsmarkt verloopt ook beter. En toch blijven vrouwen zich als kansengroep manifesteren. De problematiek gaat nu niet meer over het hebben van

werk maar over gelijk loon voor gelijk werk en over het kleine aantal vrouwen in de hogere maatschappelijke posities. Talloze lobbygroepen en sterke netwerken slagen erin deze thema's bijna constant in de media te krijgen. Ze zijn er zelfs in geslaagd elk jaar op een vaste dag met een deelproblematiek (equal pay day) naar voren te komen.

Op twee staan de allochtonen. De relatieve verbetering van hun positie op de arbeidsmarkt is niet vergelijkbaar met die van de vrouwen. België (en Vlaanderen) blijft het in deze slecht doen. Toch hebben allochtonen hun positie ontegensprekelijk verbeterd. De werkloosheid van de groep daalde op jaarbasis even veel als het globale gemiddelde. Merkwaardig genoeg werd dat bij de allochtonenverenigingen nergens als een positief feit gecommuniceerd. Wel ging zeer veel aandacht naar concrete discriminatiecases. Qua media-aandacht was dat zonder twijfel een schot in de roos. Of het de arbeidsmarktpositie van de allochtonen voort zal verbeteren is minder zeker. De allochtonenverenigingen slagen er min-

der dan vrouwen in constant in de media te komen, maar de ruimte die ze innemen is ontegensprekelijk veel groter geworden. Ook het politieke gewicht is sterk toegenomen.

Op de derde plaats vinden we de oudere werknemers. Hun aandeel neemt zowel relatief als absoluut toe sinds het einde van de jaren 90. Maar de kans voor een oudere werknemer om bij werkloosheid opnieuw in te treden ligt nog steeds zeer laag. De werkloosheid bij 50-plussers daalde het voorbije jaar slechts heel beperkt. De groep profiteerde dus in veel mindere mate van de economische heropleving. Als doelgroep halen oudere werknemers ook veel minder de media. Indien er sporadisch toch iets verschijnt, pikken andere media het niet op. Oudere werknemers en/of werkzoekenden kunnen voorlopig niet rekenen op militante verenigingen vergelijkbaar met die van vrouwen en allochtonen.

Pas na de vrouwen, de allochtonen en de oudere werknemers vinden we de arbeidsgehandicapten. Ook zij profiteerden niet echt van de economische heropleving. De groepen die de belangen van gehandicapten verdedigen, staan meestal gemiddeld genomen gemengd tegenover arbeidsmarkt-integratie van die kansengroep. Discriminatie van gehandicapten komt in de media nog minder aan bod dan die van ouderen.

Wat betekent dat voor het streven naar meer diversiteit?

Als bedrijven aangesproken worden om een diversiteitsbeleid te ontwikkelen, worden zij eerst aangesproken door vrouwen en allochtonen. Dan pas komen de ouderen. Het kost een bedrijf al veel energie voor deze drie kansengroepen een beleid uit te tekenen. De onderliggende problematiek is telkens sterk verschillend. Diversiteitsbeleid is geen eenheidsworst. Het aantal bedrijven dat voor alle drie de doelgroepen een uitgetekend beleid heeft, is dan ook minimaal. Als dan ook nog eens de gehandicapten aan de deur kloppen, is de energie er meestal niet meer om het probleem op een ernstige wijze te bekijken. Het toont aan dat de kansengroepenstrategie ook haar beperkingen kent. Het succes van de ene groep gaat deels ten koste van een andere. Het naar voren schuiven van nog kansengroepen zal het voor gehandicapten dan ook niet gemakkelijker maken.

Peter van Straaten

De Tijd

ADRES
Mediafin
Havenlaan 86c, bus 309
1000 Brussel
Tel. +32 (0)2 423.16.11
op werkdagen van 8u30 tot 18u

ABONNEMENTEN EN DISTRIBUTIE
Tel. +32 (0)2 454.28.55
Fax +32 (0)2 454.28.32
abo@tijd.be

REDACTIE
Tel. +32 (0)2 423.16.40
Fax +32 (0)2 423.16.15
Lezers: lezers@tijd.be
Persbrieven: persbrieven@tijd.be
Opinie: opinie@tijd.be

POSTREKENING
Uitgeverij Mediafin NV
000-0123558-77

BTW-NUMMER
404.800.301

ADVERTENTIES
Trustmedia
Tel. (0)2 422.05.11, Fax (0)2 422.05.10
adinfo.be@trustmedia.be

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:
DIRK VELGHE, HAVENLAAN 86C, BUS 309, 1000 BRUSSEL

mediafin

DE TIJD is een uitgave van Mediafin

ALGEMEEN DIRECTEUR
Dirk Velghe

DIRECTEUR PUBLICATIES
Geert Wellens

REDACTIEDIRECTEUR
Frederik Delaplace

FINANCIËEL DIRECTEUR
Tom Ericks

HOOFDREDACTEUR
Frank Demets (hoofdredeur@tijd.be)

ADJUNCT-HOOFDREDACTEUR
Tom Peeters

NEWSMANAGEMENT
Dirk Selleslagh, Stephan Verheyden,
Pierre Huykenbroeck

SENIOR WRITERS
Patrick Claerhout, Stefan Michélsen

CENTRAL NEWS DESK
Roland Legrand (chef),
Jan De Schampheleere, Kim Evereepel, Maarten Gommers,
Noor Landrecht, Sébastien Rousseau, Dieter
Stoock, Peter Sui, Axel Vermyden

ONDERNEMINGEN
Jean Vanempen (chef),

David Adriaen, Bert Broens, Marc De Roo, Stephanie
De Smet, Bas Kurstjens, Jim Lannoo, Luc Van Aelst,
Patrick Luytsterman, Guido Meesters,
Michael Septhia, Saar Sinaeve, Guy Van Den Broek

POLITIEKECONOMIE
Bart Haack (chef),
Pieter Storme, Jans Bovill, Ivan Broeckmeyer,
Ludwig De Wicht, Dirk De Wilde, Lieve Dierckx,
Wim Van De Velken, Kris Van Haer,
Katrien Verstraete, Erik Zwaarcop

UW ONDERNEMING + MANAGEMENTEXPERTISE
Tom Michélsen (chef),
Elien Cleeren, Gwen Declercq, Erika Raaijck

GELD + BELEGGEN
Serge Mampaey (chef),
Christophe De Rijcke, Carl Pansaerts,
Kurt Vansteelandt, Wouter Verweve

TERMINUS
Koens van Boven (chef), Tom Peeters,
Saskia Vereenoghe

WEEKEND & REPORTAGE
Henk Dheedene (chef), Geeta Ackaert (BestelDingen),
Ike Benson, Jeroen Lissers

EMOEDACTIE
Peter Rasking (chef), Verle Janssens, Wouter Kongs,
Robert Meussen, Tamara Mestdagh, Hilde Vanderbusche,
Jan Van Hessehe, Kaat Van Overwalle,
Ann Welter

LAY-OUT EN GRAFIEK
Jan Neils (chef), Arnaud Camerlinckx, Anja De Wachter,
Patrick O'Hayere, Kim Evereepel, Dries Houder,
Pieter Nethelboom, Harry Trouman, Filip Trensbeest

FOTO
Peter Janssen, Alexia Mangelinckx, Sofie Van Hoof

PROJECTEN
Frans Baeyens, Diederik Van Vaerenbergh,
Franky Van Hamme

REDACTIESECRETARIAAT
Ann Leemans, Nicole Hoffens

WWW.TIJD.BE
Werner Delanoeve, Serge Eykens, Wim Verhulst, Jan
Rombouts

NETTO
Nadine Bolken (chef), Kristof Galwaerts,
Caroline Declercq, Petra De Rousck,
Peter Van Maldegem

NIJGERSINFORMATIE
Tijl Beursmedia